

de raad van de gemeente Westerkwartier
per mail via griffie@westerkwartier.nl

Contactpersoon
M. van Schoonhoven

Kenmerk
1969164071

Zuidhorn
5 februari 2024

Onderwerp
Masterplan Regiocentra

Geachte leden van de raad,

Aanleiding

In 2021 publiceerden de Groningse gemeenten, de provincie en het Rijk de Toekomstagenda Groningen voor langjarige samenwerking. Doel is een beter leven en het versterken van de brede welvaart. Op basis van deze Toekomstagenda Groningen zijn vijf masterplannen geformuleerd om langjarig in te investeren: Zeehavens, Campus, Landelijk gebied, OostGroningen en Regiocentra.

Uitgangspunt voor het Masterplan Regiocentra is het versterken van de brede welvaart in de gehele provincie Groningen. De regiocentra zijn daarbij belangrijke dragers, voor hun eigen inwoners en voor de omliggende dorpen (het verzorgingsgebied). Het Masterplan Regiocentra heeft tot doel de bestendiging en versterking van deze dragende functie van de regionale kernen in Groningen. Eén van die regionale kernen is Leek/Tolbert. Omdat wordt uitgegaan van de versterking van de brede welvaart en hiervoor een impuls nodig is, is een Regio Deal zinvol ter ondersteuning van het Masterplan Regiocentra. Hiervoor is door de provincie Groningen, mede namens de negen betrokken Groninger gemeenten, op 31 oktober een aanvraag ingediend voor de 5e tranche.

Bureau KAW heeft in opdracht van de provincie Groningen en de Groninger gemeenten in 2023 een eerste analyse uitgevoerd om in beeld te brengen waar de opgaven en de mogelijkheden liggen in de regiocentra. Dit rapport wordt vandaag gepresenteerd aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, Hugo de Jonge. Hierbij ontvangt u het rapport. Tevens geven we aan wat de stand van zaken is met betrekking tot het Masterplan Regiocentra en wat de verdere uitwerking in 2024 inhoudt.

Deze brief is opgesteld door de provincie Groningen en gedeeld met alle 9 betrokken gemeenten met als doel de gemeenteraden op een eenduidige manier te informeren. Kleine aanpassingen over de kern Leek/Tolbert zijn door ons toegevoegd.

Nadere toelichting

In het Hoofdlijnenakkoord 2023-2027 van de provincie Groningen is aangegeven dat samen met gemeenten, corporaties, ontwikkelaars en lokale werkgevers wordt ingezet op het regionale centrabeleid. Hierin worden plannen gemaakt voor de leefbaarheid van de kleine steden en kernen die een centrumfunctie vervullen in Groningen. In dit kader is voor het Masterplan Regiocentra Groningen voor 2024 twee miljoen euro in de begroting opgenomen.

Ook wordt het beleid op het gebied van de middelgrote kernen, die een belangrijke regionale verzorgingsfunctie hebben, onderdeel van de nieuwe Omgevingsvisie van de provincie. Zo is in het Koersdocument van de provincie Groningen van september 2022 (als opmaat naar de provinciale Omgevingsvisie) beschreven dat een deel van deze kernen een nieuwe impuls nodig heeft en versterkt dient te worden. Hierbij is aangegeven dat ontwerpkracht en -kwaliteit worden ingezet om deze kernen te voorzien van nieuw elan en hernieuwde trots.

Versterken van de brede welvaart

Uitgangspunt voor de uitwerking van het Masterplan Regiocentra Groningen is het versterken van de brede welvaart in de regionale centra, het verzorgingsgebied en hiermee de gehele provincie Groningen. Circa 350.000 inwoners zijn verbonden met deze kernen voor onderwijs, werk, zorg, wonen en cultuur.

Het betreft sociale, economische en fysieke vraagstukken in de volle breedte. Hierbij zien we dat op het gebied van de fysieke leefomgeving er in de regiocentra vaak sprake is van een matige kwaliteit van veel woningen en andere gebouwen, zowel op individueel niveau als op gebiedsniveau. Zo loopt de vernieuwing van woningen achter op het gemiddelde van Nederland. Ook zijn de openbare ruimte, entrees, centrumgebieden en bedrijventerreinen vaak zichtbaar versleten, is er te weinig groen en water, en/of sluit de huisvesting van winkels en voorzieningen niet meer aan bij de wensen van tegenwoordig. Investeren in de fysieke leefomgeving is hiermee randvoorwaardelijk voor het versterken van de brede welvaart in Groningen.

Eerste analyse regionale centra op basis van brede welvaart

Bureau KAW heeft in opdracht van de provincie Groningen en de Groninger gemeenten in 2023 een eerste analyse uitgevoerd om in beeld te brengen waar de opgaven en de mogelijkheden liggen in de regiocentra, in onderlinge samenhang. Tevens is een toekomstbeeld opgesteld. Hierbij is intensief contact geweest met de betrokken gemeenten en zijn alle gemeenten bezocht. In deze fase zijn geen andere stakeholders en bewoners betrokken geweest. De nadruk in deze analyse scan ligt op fysieke investeringen die ten dienste staan van de brede welvaart. Het gaat onder meer om maatschappelijke voorzieningen op het gebied van onderwijs, zorg en cultuur, aanbod van winkels en horeca, een groene en klimaatbestendige woonomgeving met verblijfskwaliteit, een goede bereikbaarheid, het transformeren van verouderde bedrijfslocaties en het verbeteren van de uitstraling van gebieden.

Op basis van deze analyse zijn door de betrokken gemeenten en de provincie elf regionale kernen met een urgente opgave geselecteerd: Appingedam en Delfzijl (gemeente Eemsdelta), Bedum en Uithuizen (gemeente Het Hogeland), Hoogezand-Sappemeer (gemeente Midden-Groningen), Winschoten (gemeente Oldambt), Veendam (gemeente Veendam), Nieuwe Pekela (gemeente Pekela), Stadskanaal-Musselkanaal (gemeente Stadskanaal), Ter Apel (gemeente Westerwolde) en Leek-Tolbert (gemeente Westerkwartier).

Het rapport wordt op 5 februari 2024 gepresenteerd tijdens een gezamenlijke bijeenkomst van gemeenten, provincie en Rijk en is opgenomen als bijlage. Ook gaat er een gezamenlijk persbericht uit. Deze is ook opgenomen als bijlage.

Aanvraag Regio Deal Masterplan Regiocentra Groningen

Omdat wordt uitgegaan van de versterking van de brede welvaart en hiervoor een impuls nodig is, is een Regio Deal zinvol ter ondersteuning van het Masterplan Regiocentra. Hiervoor is door de provincie Groningen, mede namens de negen betrokken Groninger gemeenten, op 31 oktober een aanvraag ingediend voor de 5e tranche. De aanvraag is afgestemd met andere aanvragen voor Regio Deals vanuit de provincie Groningen (Het Hogeland, Oost-Groningen en stad Groningen). In het voorjaar van 2024 zal het Rijk een beslissing nemen over de toekenning van de Regio Deal.

Na toekenning volgt een fase van uitwerking van de Regio Deal (dealmakersfase) welke wordt afgesloten in het najaar van 2024 met de ondertekening van de Regio Deal.

Uitwerking Masterplan Regiocentra in 2024

In 2024 zullen de betrokken gemeenten voor de elf geselecteerde regionale kernen een nadere uitwerking doen. Voor de ondersteuning van de uitwerking is per kern een subsidie beschikbaar van 140.000 euro op basis van een provinciale subsidieregeling die in samenspraak met de betrokken gemeenten wordt opgesteld. De regeling wordt in het eerste kwartaal van 2024 gepubliceerd.

Belangrijke onderdelen van de uitwerking zijn het opstellen van een integrale visie voor de regionale kern, waaronder een stedenbouwkundige, de ontwikkelstrategie voor de komende 10-15 jaar en het definiëren van prioritaire gebieden waarin wordt gestart. Binnen deze gebieden wordt een aanpak uitgewerkt gericht op uitvoering in 2024-2028 (met doorkijk erna) met zowel fysiekruimtelijke als sociaaleconomische maatregelen die elkaar versterken. De aanpak kan gezien worden als aanjager en katalysator, is vernieuwend, levert een kwaliteitssprong en heeft verbeeldingskracht voor de ontwikkeling in de gehele kern. De aanpak bevat ook een voorstel voor de benodigde middelen vanuit de Regio Deal en vanuit andere bronnen inclusief mogelijke Europese.

Bij de uitwerking wordt expliciet aandacht besteed aan ruimtelijke kwaliteit, klimaatadaptief inrichten, versterken van groen en biodiversiteit, natuurinclusief en circulair bouwen en inrichten, behouden en versterken van cultureel erfgoed en het verbeteren van de leefbaarheid. Tevens bevat het een communicatietraject als onderdeel van een campagne/manifestatie met alle elf regionale centra gezamenlijk.

Relatie met Masterplan Keek op Tolbert en Leek

Het Masterplan Regiocentra vormt een aanvulling op ons gemeentelijke Masterplan Keek op Tolbert en Leek. Een aanvulling met name op het vlak van de brede welvaart. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling werkzaamheden over te doen, maar om te kijken waar we verder kunnen gaan. De opdracht hiervoor wordt nog geformuleerd, maar het kan bijvoorbeeld gaan om versterken van het centrumgebied, een gezonde leefomgeving en nadere uitwerkingen of onderzoeken op basis van het Masterplan Keek op Tolbert en Leek.

Voor en met de bewoners

De uitkomst van dit masterplan Regiocentra is van direct belang voor inwoners, ondernemers en de maatschappelijke organisaties van de kernen en hun ommeland. Het is daarom cruciaal dat deze een grote rol spelen in de uitwerking en implementatie van het masterplan.

Speciale aandacht is er voor passende participatie voor de bewoners: duidelijkheid over de rol, wat hen wordt gevraagd en wat zij mogen verwachten van hun inbreng in de verdere uitwerking van het masterplan. Buiten kijf staat dat vanuit de bewoners een stevige inbreng gewenst is. De wijze van participatie wordt nader uitgewerkt inclusief mogelijke innovatieve manieren om bewoners goed te betrekken. Er wordt in ieder geval gebruik gemaakt van de lopende participatietrajecten van de betrokken gemeenten. Ook worden (digitale) tools ingezet om de mening van bewoners te peilen.

Adviesraad

Een Adviesraad adviseert vanuit een brede en integrale scope ten aanzien van de kwaliteit van het proces en de ontwikkeling van de plannen voor de regiocentra en begeleidt het gehele traject. De leden van de Adviesraad zijn onafhankelijk experts die statuut hebben op het gebied van wonen, werken en leefbaarheid en zijn stakeholders van de belangrijkste maatschappelijke organisaties en branches. De samenstelling is eind 2023 ingevuld.

Het College van Rijksadviseurs (met als voorzitter de Rijksbouwmeester) zal op ad-hoc basis adviseren en meedenken over de opzet van het masterplan, hoe het masterplan kan helpen bij de vraagstukken die in de regionale kernen spelen en om in een specifieke casus mee te helpen aan de uitwerking ervan.

Afsluitend

De gemeenten van Groningen werken samen met de provincie en het Rijk aan de versterking van de regiocentra en hun verzorgingsgebied. De eerste analyse uitgevoerd door bureau KAW leert dat er veel kansen zijn de brede welvaart de komende 10-15 jaar te versterken. In 2024 zullen de gemeenten voor elf regionale kernen een nadere uitwerking doen. We zullen u informeren over de voortgang.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Westerkwartier,

A. van der Tuuk, burgemeester

R. Kleijnen, secretaris